

ВИЩА
РАДА
ПРАВОСУДДЯ

Інформаційно-аналітичний звіт про діяльність Вищої ради правосуддя у 2021 році

Київ
2022

Зміст

Вступ.....	3
I. Документообіг у Вищій раді правосуддя.....	8
II. Розгляд матеріалів Вищою радою правосуддя	9
1. Внесення Президентом України подань про призначення суддів на посади, припинення відставки	9
2. Розгляд матеріалів про переведення, відрядження, відсторонення суддів..	11
3. Розгляд матеріалів про звільнення суддів з посад	12
4. Розгляд скарг на рішення у дисциплінарних справах	14
5. Розгляд справ і ухвалення рішень стосовно порушення суддями і прокурорами вимог щодо несумісності	15
6. Вжиття заходів щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя.....	16
7. Надання згоди на затримання, утримання під вартою чи арештом, відсторонення судді у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності	19
8. Затвердження консультативних висновків щодо законопроектів.....	21
III. Розгляд дисциплінарних скарг	23
IV. Розгляд матеріалів Дисциплінарними палатами Вищої ради правосуддя .	26
V. Надходження та розгляд звернень, прийом громадян.....	30
VI. Юридичне забезпечення діяльності Вищої ради правосуддя.....	31
VII. Управління по роботі з персоналом	32
VIII. Міжнародне співробітництво	33
IX. Інформування про діяльність Вищої ради правосуддя через офіційний сайт Вищої ради правосуддя, комунікація з громадськістю	35

Вступ

Вища рада правосуддя¹ є колегіальним, незалежним конституційним органом державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування доброчесного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів.

До складу Вищої ради правосуддя відповідно до приписів частини першої статті 5 Закону № 1798-VIII «Про Вищу раду правосуддя» (далі також – Закон № 1798-VIII) входять десять членів, обраних з'їздом суддів України із числа суддів чи суддів у відставці, два призначаються Президентом України, по два обираються Верховною Радою України, з'їздом адвокатів України, всеукраїнською конференцією прокурорів, з'їздом представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ, а також Голова Верховного Суду за посадою.

Упродовж 2021 року Рада здійснювала свою діяльність у складі 17 членів Ради.

У 2021 році Рада продовжила послідовну реалізацію основних завдань, передбачених статтею 131 Конституції України та статтею 3 Закону № 1798-VIII.

Одним із викликів, що постали перед судовою системою у 2021 році, як і у 2020 році, став кадровий дефіцит у судах, наслідком чого стало надмірне навантаження в більшості судів, що призводить, перш за все, до незабезпечення державою реалізації громадянами України права на справедливий суд, яке гарантується статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та статтею 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.

Варто наголосити, що відповідно до пункту 2 розділу II Закону України від 16 жовтня 2019 року № 193-IX «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування» припинено повноваження членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України². Після набрання чинності вказаним Законом (7 листопада 2019 року) та протягом 2020–2021 років так і не була поновлена робота ВККСУ.

Відсутність Вищої кваліфікаційної комісії суддів України призвела до зупинення процесу відбору суддів, неможливості завершення кваліфікаційного оцінювання, а також призначення суддів.

Слід зазначити, що впродовж 2021 року 190 суддів скористалися своїм правом на відставку, третина з яких – судді апеляційних судів (730 судді). Усього за два останні роки Рада звільнила у відставку 439 суддів.

¹ Далі – також Рада, ВРП.

² Далі також – ВККСУ.

Дефіцит суддівських кадрів становить 30 % від затвердженої штатної чисельності суддів. Загалом на кінець 2021 року вакантними залишалися понад 2050 посад суддів. Вказаний показник збільшився на понад 150 посад суддів порівняно з кадровою ситуацією на кінець 2020 року.

Через відсутність суддів, які мають повноваження щодо здійснення правосуддя, на кінець 2021 року не здійснювалося правосуддя у 6 місцевих загальних судах (Авдіївський міський суд Донецької області, Ананіївський районний суд Одеської області, Лугинський районний суд Житомирської області, Попаснянський районний суд Луганської області, Устинівський районний суд Кіровоградської області, Чутівський районний суд Полтавської області). Такими, що не завершили процедуру проходження кваліфікаційного оцінювання (за інформацією ВККСУ), залишаються понад 2000 суддів.

У майже третині місцевих загальних судів кількість суддів, які мають повноваження щодо здійснення правосуддя, забезпечена на 50 % і менше (відносно штатної чисельності).

У 56 місцевих загальних судах правосуддя здійснюється лише одним суддею. Такі суди працюють з надмірним рівнем навантаження.

Складна кадрова ситуація склалася в апеляційних загальних судах. Практично в половині апеляційних загальних судів фактична кількість суддів становить менше ніж 50 % від штатної чисельності. Відтік суддівських кадрів із судів апеляційної інстанції призводить до неможливості сформувати колегії для розгляду судових справ.

Вища рада правосуддя в межах визначених законом повноважень продовжувала працювати над подоланням кадрового дефіциту в судах України.

Протягом двох років Радою прийняті рішення про внесення Президентіві України подань про призначення 639 суддів.

У листопаді 2021 року Вища рада правосуддя спільно із професійними суддівськими та адвокатськими об'єднаннями з метою вирішення питання щодо заповнення вакантних посад суддів, недопущення припинення роботи судових установ і порушення права громадян на доступ до правосуддя звернулася з публічним зверненням до Президента України з проханням видати укази про призначення на посади суддів кандидатів, стосовно яких Вищою радою правосуддя внесені відповідні подання, та привести до присяги 51 суддю, призначеного на посаду.

Як повідомила Державна судова адміністрація України³ (лист від 16 грудня 2021 року), 14 грудня 2021 року Президент України привів до присяги 51 суддю.

З метою вирішення проблеми щодо надмірного навантаження в судах Радою також приймалися рішення про відрядження суддів до судів з надмірним рівнем судового навантаження і судів, які припинили свою роботу та здійснення правосуддя у яких було неможливим.

³ Далі також – ДСА України.

Загалом у 2020–2021 роках Вищою радою правосуддя прийняті рішення про відрядження та продовження строку відрядження 88 суддів до судів з надмірним рівнем судового навантаження.

У 2021 році також залишалась нагальною проблема недостатнього фінансування судів, що спричинило:

проблеми з виплатою суддівської винагороди в порядку та розмірах, визначених Законом України «Про судоустрій і статус суддів» (у зв'язку із кадровими змінами та виконанням рішень судів зі стягнення на користь суддів недоотриманої суддівської винагороди за період дії обмежень, встановлених Законом України від 13 квітня 2020 року № 553-IX «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» (з 18 квітня по 27 серпня 2020 року);

значне зниження розміру заробітної плати працівників апаратів місцевих та апеляційних судів, наслідком чого стало їх масове звільнення. Зокрема, у Звіті т. в. о. Голови Державної судової адміністрації України про діяльність Державної судової адміністрації України за 2021 рік зазначено, що фактична чисельність працівників апаратів місцевих та апеляційних судів на початок 2022 року становить 25 196 осіб при їх штатній чисельності – 27 747 одиниць. Порівняно з кадровою ситуацією на початок 2021 року показник зменшився на 3,5 %, тобто на 890 працівників;

неналежний рівень забезпечення інших видатків на здійснення правосуддя, зокрема на матеріально-технічне забезпечення (відсутність достатніх коштів на придбання поштових марок, конвертів, паперу, оплату поштових послуг тощо), недостатність бюджетних асигнувань на оплату комунальних послуг та енергоносіїв, відсутність коштів на видатки розвитку.

Вища рада правосуддя докладала максимальних зусиль для врегулювання вказаної ситуації. Зокрема, протягом звітного року у межах реалізації повноважень, визначених пунктом 18 частини першої статті 3 Закону № 1798-VIII та пунктом 4¹ розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України, Вищою радою правосуддя прийнято 15 рішень про погодження перерозподілу бюджетних видатків між судами.

Слід зазначити, що після перевищення у вересні 2021 року планових показників надходження коштів до спеціального фонду державного бюджету від сплати судового збору з урахуванням перехідного залишку на початок року Вищою радою правосуддя ухвалено 8 рішень про погодження звернення Державної судової адміністрації України до Міністерства фінансів України з поданням щодо внесення змін до розпису в частині розподілу збільшення планових показників за спеціальним фондом державного бюджету

У 2021 році Радою також було заслухано звіти Голови Служби судової охорони та т. в. о. Голови Державної судової адміністрації України, які є підзвітними Вищій раді правосуддя у межах, визначених законом, про що прийняті відповідні рішення.

5 серпня 2021 року Радою затверджено Щорічну доповідь за 2020 рік «Про стан забезпечення незалежності суддів в Україні». Щорічна доповідь містить

огляд основних проблемних питань щодо стану нормативно-правового регулювання у сфері правосуддя, забезпечення гарантій суддівської незалежності, а також аналіз випадків втручання у діяльність суддів щодо здійснення правосуддя.

Одна із ключових проблем у реалізації Радою своїх повноважень у 2021 році – позбавлення як Ради, так і її дисциплінарних органів можливості здійснювати процедури дисциплінарних проваджень стосовно суддів, а також розглядати скарги на рішення у дисциплінарних справах стосовно судді чи прокурора у зв'язку з набранням чинності Законом України від 14 липня 2021 року № 1635-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо порядку обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя та діяльності дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя».

З метою недопущення порушення вимог чинного законодавства Вища рада правосуддя зупинила розподіл між членами Ради дисциплінарних скарг, а також скарг на рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді чи прокурора, про що 5 серпня 2021 року Радою прийнято відповідне рішення.

Слід зазначити, що в умовах оголошеного Кабінетом Міністрів України режиму надзвичайної ситуації та карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, Вища рада правосуддя вжила необхідних заходів для запровадження в судах механізмів електронного судочинства, в тому числі проведення судових засідань у режимі відеоконференцзв'язку.

Одним із найважливіших кроків на шляху до цифровізації судочинства стало прийняття Вищою радою правосуддя рішення від 17 серпня 2021 року про затвердження Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи.

Положенням визначено порядок функціонування в судах та органах системи правосуддя окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, зокрема підсистем «Електронний кабінет», «Електронний суд» та підсистеми відеоконференцзв'язку; порядок вчинення процесуальних дій в електронній формі з використанням таких підсистем; особливості використання в судах та органах системи правосуддя іншого програмного забезпечення в перехідний період до початку функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи у складі всіх підсистем (модулів).

Протягом 2021 року Вища рада правосуддя використовувала у роботі модуль «Електронний кабінет» підсистеми «Електронний суд».

Завдяки цьому повідомлення про втручання в діяльність суддів щодо здійснення правосуддя, заяви щодо несумісності, дисциплінарні скарги можна подавати до ВРП не лише в письмовій, а й в електронній формі через вказаний модуль або надсилати на офіційну електронну адресу Ради. У 2021 році через вказаний електронний кабінет до Ради надійшло понад 540 дисциплінарних скарг та заяв щодо несумісності.

Крім того, Радою вживалися заходи для проведення засідань ВРП та Дисциплінарних палат у режимі відеоконференції (за винятком закритих). Понад 350 питань порядку денних засідань Ради та Дисциплінарних палат було розглянуто в онлайн-режимі.

З огляду на викладене у 2021 році Рада ефективно виконувала покладені на неї завдання і надалі спрямовуватиме зусилля на належне виконання своїх повноважень.

I. Документообіг у Вищій раді правосуддя

У 2021 році документообіг Вищої ради правосуддя становив **66 719** документів, що на 28 828 (30 %) менше, ніж у 2020 році (95 547 документів).

Окремі з них:

звернення громадян – **12 680** (у 2020 році – 13 821);

депутатські звернення – **124** (у 2020 році – 238);

інформаційні запити – **655** (у 2020 році – 704);

звернення установ, організацій – **1347** (у 2020 році – 1577);

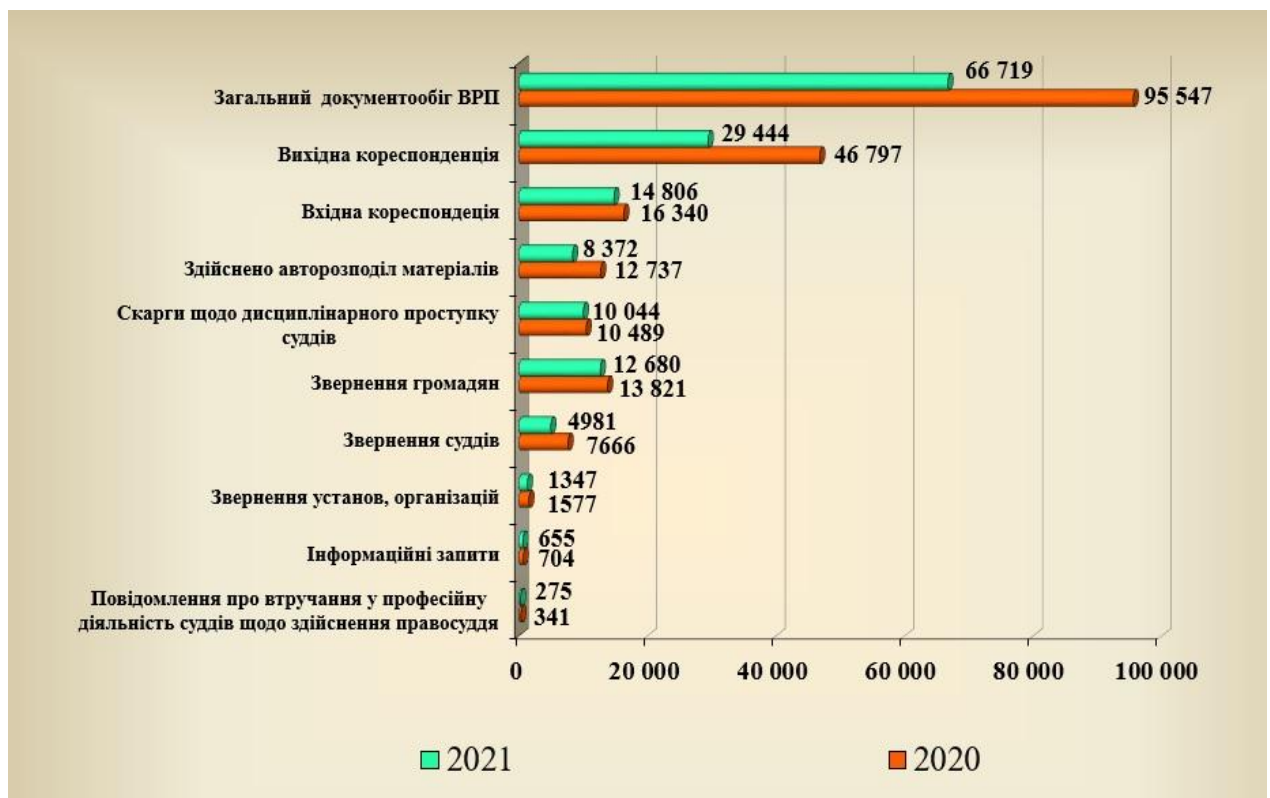
скарги щодо дисциплінарного проступку судді – **10 044** (у 2020 році – 10 489);

звернення суддів – **4981** (у 2020 році – 7666), з них:

повідомлення суддів про втручання в діяльність судді – **275** (у 2020 році – 341).

Загалом у минулому році розподілено **8 372** матеріали (у 2020 році – 12 737).

Порівняльний аналіз показників надходження документів за категоріями наведено на гістограмі 1.

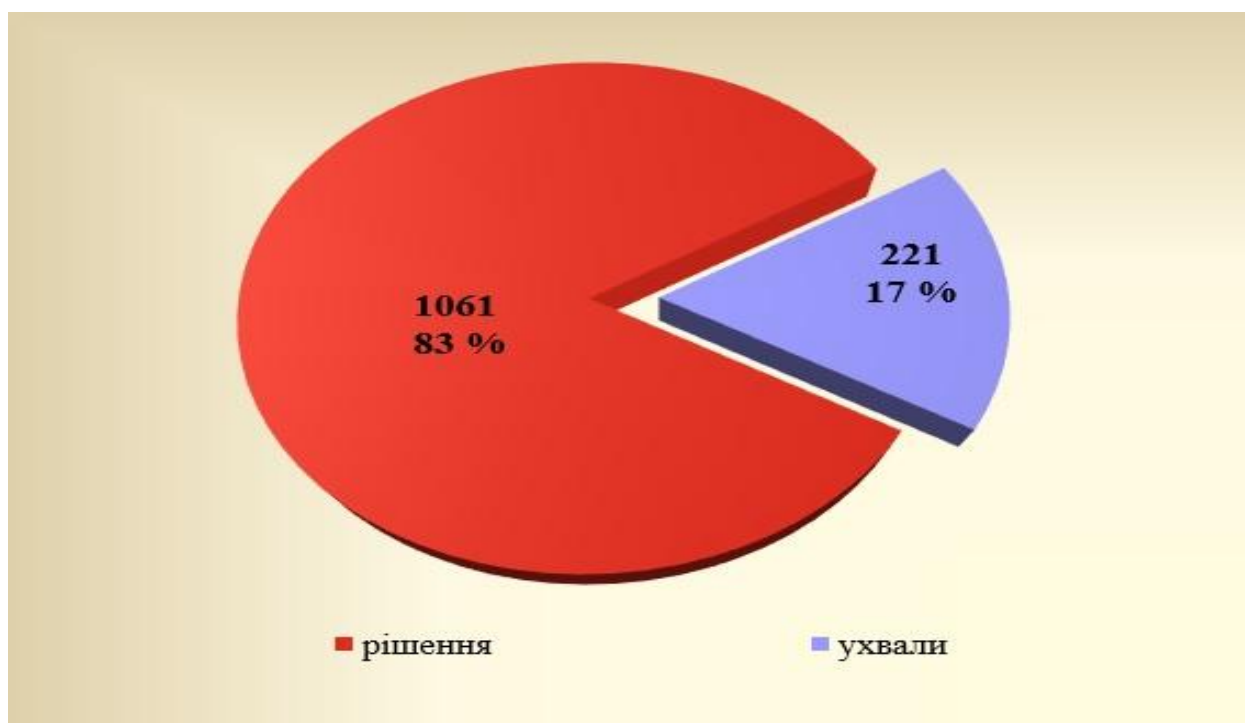

Гістограма 1. Співвідношення показників надходження до ВРП документів за категоріями у 2020–2021 роках

II. Розгляд матеріалів Вищою радою правосуддя

Протягом звітного періоду проведено **94** засідання Вищої ради правосуддя, що на 7 засідань менше, ніж у 2020 році (**101** засідання).

Відповідно до статті 3 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» Радою прийнято **1282** акти (у 2020 році – 1661 акт).

Діаграма 1. Загальна кількість актів, прийнятих Вищою радою правосуддя у 2021 році

1. Внесення Президентом України подань про призначення суддів на посади, припинення відставки

У 2021 році за результатами розгляду матеріалів про призначення кандидатів на посади суддів Радою прийнято **109** рішень про внесення Президентом України подань про призначення **109** кандидатів на посади суддів, що на 421 або 79 % менше, ніж у 2020 році (530).

Інформація про прийняті Радою рішення про внесення Президентом України подань про призначення на посади суддів за видами судів:

з них:
до місцевих загальних судів – 525;
до місцевих господарських судів – 4;
до місцевих адміністративних судів – 1.

з них:
до місцевих загальних судів – 56;
до місцевих господарських судів – 19;
до місцевих адміністративних судів – 32;
до Верховного Суду – 2.

Із вказаної кількості прийнятих Радою у 2021 році рішень про внесення Президентіві України подань про призначення на посади суддів 47 % (**51** рішення) становлять рішення, прийняті відповідно до підпункту 3 пункту 2 розділу II Закону України від 4 червня 2020 року № 679-IX «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо відрядження суддів та врегулювання інших питань забезпечення функціонування системи правосуддя в період відсутності повноважного складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України» (далі – Закон № 679-IX). Це рішення стосовно суддів, яких рішенням колегії Вищої кваліфікаційної комісії суддів України визнано такими, що відповідають займанім посадам.

Радою також прийнято **2** рішення про відмову у внесенні Президентіві України подання про призначення на посади суддів, у 2020 році – 6 рішень.

Крім того, Радою прийнято **33** рішення про залишення без розгляду рекомендацій ВККСУ про призначення на посади суддів загальних місцевих судів та місцевого адміністративного суду у зв'язку з відсутністю волевиявлення кандидатів щодо зайняття посад суддів у вказаних судах з різних причин, зокрема у зв'язку з перебуванням на розгляді Ради рекомендацій ВККСУ про призначення на посади суддів до інших судів, та **4** рішення про залишення без розгляду заяв суддів у відставці про внесення Президентіві України подання про призначення на посаду судді з урахуванням положень підпункту 4 пункту 2 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 679-IX.

У 2021 році до Ради надійшло **3** заяви суддів у відставці про призначення в порядку, передбаченому Законом № 679-IX, за результатами розгляду однієї з яких прийнято рішення про залишення без розгляду, інші перебувають на розгляді.

Крім того, до Ради надійшло **3** матеріали про припинення відставки суддів у порядку статті 145 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», за результатами розгляду яких Радою прийнято **1** рішення про відмову у припиненні відставки, **1** рішення про припинення відставки у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком, **1** рішення про припинення відставки у зв'язку з призначенням на посаду судді Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду.

У звітному періоді Президентів України внесено подання про призначення **109** кандидатів на посади суддів, **88** з яких призначені відповідними указами Президента України (**22** укази).

Загалом Президентом України у 2021 році видано **28** указів про призначення **117** суддів, у 2020 році – **38** указів про призначення **516** суддів (з урахуванням подань, внесених у попередні періоди).

2. Розгляд матеріалів про переведення, відрядження, відсторонення суддів

У зв'язку з неможливістю здійснення правосуддя у відповідному суді, виявленням надмірного рівня судового навантаження у відповідному суді, припиненням роботи суду у зв'язку зі стихійним лихом, військовими діями, заходами щодо боротьби з тероризмом або іншими надзвичайними обставинами Вища рада правосуддя відповідно до статті 55 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» на підставі подання ВККСУ ухвалює рішення про відрядження судді, за його згодою, до іншого суду того самого рівня і спеціалізації для здійснення правосуддя.

Відповідно до підпункту 1 пункту 2 розділу II Закону № 679-IX Рада у період відсутності повноважного складу ВККСУ ухвалює без рекомендації чи подання ВККСУ рішення про відрядження судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації та про дострокове закінчення відрядження судді.

У 2021 році до Вищої ради правосуддя надійшло **127** повідомлень ДСА України про необхідність розгляду питання про відрядження суддів та про продовження строку відрядження до **95** судів з надмірним рівнем судового навантаження, з них **26** повідомлень щодо продовження строку відрядження.

Вищою радою правосуддя прийнято **94** рішення про початок процедури відрядження (як тимчасового переведення) до **69** судів (до місцевих загальних судів – 59, до окружних адміністративних – 2, до місцевих господарських – 1, до апеляційних загальних – 4, до апеляційних господарських – 1, до апеляційних адміністративних – 2). У зв'язку з розміщенням відповідних оголошень на офіційному вебсайті Ради надійшли згоди на відрядження від **100** суддів.

За результатами розгляду вказаних матеріалів Вищою радою правосуддя прийняті рішення про відрядження та про продовження строку відрядження **54** суддів до **37** судів з надмірним рівнем судового навантаження.

Для порівняння, у 2020 році надійшло **51** повідомлення ДСА України про необхідність розгляду питання про відрядження суддів до **58** судів з надмірним рівнем судового навантаження. Вищою радою правосуддя прийняті рішення про початок процедури відрядження (як тимчасового переведення) до **50** судів та надійшли згоди на відрядження від **118** суддів.

За результатами розгляду вказаних матеріалів Вищою радою правосуддя прийняті рішення про відрядження **34** суддів до **20** судів з надмірним рівнем судового навантаження та до **2** судів, які припинили свою роботу та здійснення правосуддя в яких було неможливим (Станично-Луганський районний суд Луганської області, Рокитнянський районний суд Київської області).

У 2021 році Вищою радою правосуддя відповідно до статей 70, 71 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» прийнято **3** рішення про переведення **3** суддів на підставі та в межах рекомендацій Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (у 2020 році – 2 рішення про переведення 2 суддів на підставі та в межах рекомендацій Вищої кваліфікаційної комісії суддів України).

У порядку застосування дисциплінарного стягнення Дисциплінарні палати Вищої ради правосуддя внесли на розгляд ВРП **5** подань про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя, за результатами розгляду яких Радою прийнято **5** рішень про тимчасове відсторонення від здійснення правосуддя **5** суддів (у 2020 році – про тимчасове відсторонення від здійснення правосуддя 2 суддів).

3. Розгляд матеріалів про звільнення суддів з посад

Протягом 2021 року Вищою радою правосуддя прийнято **201** рішення про звільнення суддів з посад. Для порівняння, у 2020 році Вища рада правосуддя звільнила **281** суддю.

За звітний період Радою ухвалено рішення щодо звільнення **194** суддів з посад за загальними обставинами, що на 23 % менше, ніж у 2020 році (252): у відставку – **190** (у 2020 році – 249), у зв'язку з неспроможністю виконувати повноваження за станом здоров'я – **0** (у 2020 році – 0), у зв'язку з поданням заяви про звільнення за власним бажанням – **4** (у 2020 році – 3).

Підстави звільнення суддів у звітному періоді наведено на гістограмі 2.

Гістограма 2. Кількість суддів, звільнених ВРП з посад за загальними обставинами

Слід зауважити, що за 23 роки діяльності Вищої ради правосуддя (юстиції) найбільше заяв суддів про відставку розглянуто у 2010 році (ухвалено 368 рішень), 2013 році (ухвалено 243 рішення), 2015 році (ухвалено 362 рішення), 2016 році (ухвалено 1449 рішень), 2017 році (ухвалено 405 рішень), у 2020 році (ухвалено 249 рішень). Така кількість рішень прийнята на підставі заяв суддів про звільнення, значна кількість яких пояснюється:

у 2010 році – прийняттям Закону України «Про судоустрій і статус суддів», згідно з яким змінено розмір вихідної допомоги судді у зв'язку з виходом у відставку, а також відсутністю у цьому Законі такої підстави звільнення, як відставка за станом здоров'я, що перешкоджає продовженню виконання обов'язків, яка була передбачена статтею 43 Закону України «Про статус суддів»;

у 2013 році – запланованим внесенням змін до Конституції України про здійснення правосуддя, збільшенням граничного віку перебування на посаді судді та іншими можливими змінами щодо статусу судді;

у 2015 році – анексією у 2014 році Автономної Республіки Крим, проведенням на території Донецької та Луганської областей антитерористичної операції, що призвело до зміни місцезнаходження деяких судів цих областей, у зв'язку із чим суттєво збільшилася кількість суддів, які виявили бажання звільнитись. Крім того, з березня 2014 року по червень 2015 року Рада не здійснювала свої повноваження, оскільки із дня набрання чинності Законом України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» повноваження членів Вищої ради юстиції, крім тих, які входили до складу цього органу за посадою, припинились.

У 2016 році плінність кадрів зумовлена реформуванням судової системи (внесення відповідних змін до Конституції України, прийняття Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у новій редакції та надання фінансових гарантій суддям при виході у відставку).

У 2017 році Вища рада правосуддя розглянула заяви суддів про звільнення за загальними обставинами, що надійшли до Вищої ради юстиції в минулі роки, але не були розглянуті через їх зупинення до вирішення питання щодо звільнення суддів за особливими обставинами, відкладення розгляду питань про звільнення суддів з різних підстав (для проведення додаткової перевірки, за заявою судді тощо). Розпочаті у 2016 році судова реформа та процедура кваліфікаційного оцінювання суддів на відповідність займаній посаді, яка проводилась Вищою кваліфікаційною комісією суддів України, також певною мірою вплинули на бажання суддів звільнитися у відставку.

У 2020 році плінність кадрів пов'язана із внесенням у вересні 2018 року змін до статті 137 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» шляхом доповнення частиною другою, якою передбачено, що до стажу роботи на посаді судді зараховується стаж (досвід) роботи (професійної діяльності), вимога щодо якого визначена законом та надає право для призначення на посаду судді, що призвело до зменшення строку, який надає право на відставку.

Також збільшення останніми роками кадрового дефіциту суддів у судах та, як наслідок, збільшення судового навантаження вплинули на рішення суддів обіймати посаду.

Разом із тим протягом звітного періоду ВРП прийнято **7** рішень про звільнення з посад суддів за особливими обставинами, що в 4 рази менше, ніж у 2020 році.

Підстава звільнення	Кількість суддів, стосовно яких прийнято рішення про звільнення		Абсолютна динаміка
	2021 рік	2020 рік	
Вчинення істотного дисциплінарного проступку (за поданням ДП)	6	13	- 7
Вчинення істотного дисциплінарного проступку (за рекомендацією ВККСУ)	0	0	0
Вчинення істотного дисциплінарного проступку (за результатами перегляду рішення ВРЮ, ВРП після скасування ВС Постанови Верховної Ради України про звільнення судді за порушення присяги, а також після перегляду рішення Європейським судом з прав людини у справі «Куликов та інші проти України»)	0	12	- 12
Порушення суддею вимог щодо несумісності	0	0	0
Непідтвердження відповідності займаній посаді	1	4	- 3
УСЬОГО	7	29	- 22

За вказаний період за поданням Дисциплінарних палат Вищою радою правосуддя прийнято **6** рішень про звільнення **6** суддів із посад за вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді, що вдвічі менше, ніж у 2020 році.

Крім того, Радою прийнято **1** рішення про звільнення **1** судді з посади на підставі підпункту 4 пункту 16¹ розділу XV «Перехідні положення» Конституції України відповідно до подань Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з рекомендацією про звільнення з посад, оскільки за результатами кваліфікаційного оцінювання їх визнано такими, що не відповідають займаній посаді.

4. Розгляд скарг на рішення у дисциплінарних справах

Протягом 2021 року до Вищої ради правосуддя надійшло **77** скарг на рішення у дисциплінарних справах: від суддів (**53**), прокурорів (**2**), скаржників (**22**), у

2020 році – 89 скарг на рішення у дисциплінарних справах: від суддів (67), прокурорів (2), скаржників (20).

Інформація про результати розгляду скарг суддів та скаржників на рішення у дисциплінарних справах наведена у розділі IV «Розгляд матеріалів Дисциплінарними палатами Вищої ради правосуддя» (сторінка 26).

У 2021 році розглянуто **4** скарги прокурорів на рішення у дисциплінарних справах, за результатами розгляду ухвалено:

2 рішення про залишення рішення у дисциплінарній справі без змін;

1 рішення про скасування повністю рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності та закриття дисциплінарного провадження;

1 рішення про залишення скарги без розгляду.

Також Радою розглянуто **4** скарги скаржників на рішення у дисциплінарних справах стосовно прокурорів, за результатами розгляду ухвалено: **2** рішення про залишення рішення у дисциплінарній справі без змін; **2** рішення про залишення без розгляду скарги членом Ради.

Для порівняння, у 2020 році розглянуто **12** скарг прокурорів та скаржників на рішення у дисциплінарних справах, за результатами розгляду яких ухвалено:

2 рішення про залишення рішення у дисциплінарній справі без змін;

2 рішення про скасування частково або повністю рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності, а також про ухвалення нового рішення;

5 рішень про залишення скарги без розгляду;

3 рішення про залишення без розгляду скарги членом ВРП.

5. Розгляд справ і ухвалення рішень стосовно порушення суддями і прокурорами вимог щодо несумісності

У 2021 році розглянуто **30** заяв про порушення суддею вимог щодо несумісності, за результатами розгляду прийнято:

6 рішень про визнання відсутності порушень суддею вимог щодо несумісності з іншою діяльністю або статусом;

24 рішення про залишення заяви без розгляду, повернення заяви скаржнику.

Протягом 2021 року за результатами розгляду **9** заяв про порушення прокурорами вимог щодо несумісності Радою прийнято **6** рішень про визнання відсутності порушень прокурором вимог щодо несумісності з іншою діяльністю або статусом та **3** рішення про залишення без розгляду та повернення заявнику заяви.

Для порівняння, у 2020 році за результатами розгляду заяв щодо порушення суддею вимог щодо несумісності прийнято:

1 рішення про визнання відсутності порушень суддею вимог щодо несумісності з іншою діяльністю або статусом;

10 рішень про залишення заяви без розгляду, повернення заяви скаржнику.

За результатами розгляду заяв про порушення прокурорами вимог щодо несумісності у 2020 році прийнято **4** рішення про залишення без розгляду та повернення заявнику заяв щодо несумісності прокурора⁴.

6. Вжиття заходів щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя⁵

Протягом 2021 року до Вищої ради правосуддя надійшло **275** повідомлень про втручання у професійну діяльність суддів щодо здійснення правосуддя, про вчинення дій, що порушують гарантії незалежності суддів або підривають авторитет правосуддя, що на 19 % менше, ніж у 2020 році (341 повідомлення): **242** повідомлення від суддів місцевих судів (у 2020 році – 286), **27** повідомлень – від суддів апеляційних судів (у 2020 році – 36), **6** повідомлень – від суддів Верховного Суду та Вищого антикорупційного суду (у 2020 році – 19).

Вказана інформація за видами судів представлена на діаграмі 2.

Крім того, у звітному році від суддів надійшло **7** повідомлень про втручання в їхню діяльність щодо здійснення правосуддя іншими суддями, які відповідно до частини третьої статті 73 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» розглядаються в порядку, визначеному цим Законом для розгляду дисциплінарних скарг; **1** повідомлення розглянуте в порядку, визначеному Законом України «Про звернення громадян».

Якщо аналізувати кількість повідомлень про втручання в діяльність судді щодо здійснення правосуддя у регіональному розрізі, найбільше їх надійшло із судів, розташованих у Києві та Київській області (**58**), Дніпрі та Дніпропетровській області (**33**), Харкові та Харківській області (**32**), Одесі та

⁴ Слід зазначити, що одне з рішень стосувалося і судді, і прокурора, та враховано у кількості рішень про залишення без розгляду заяв та повернення заявнику заяв щодо несумісності прокурора.

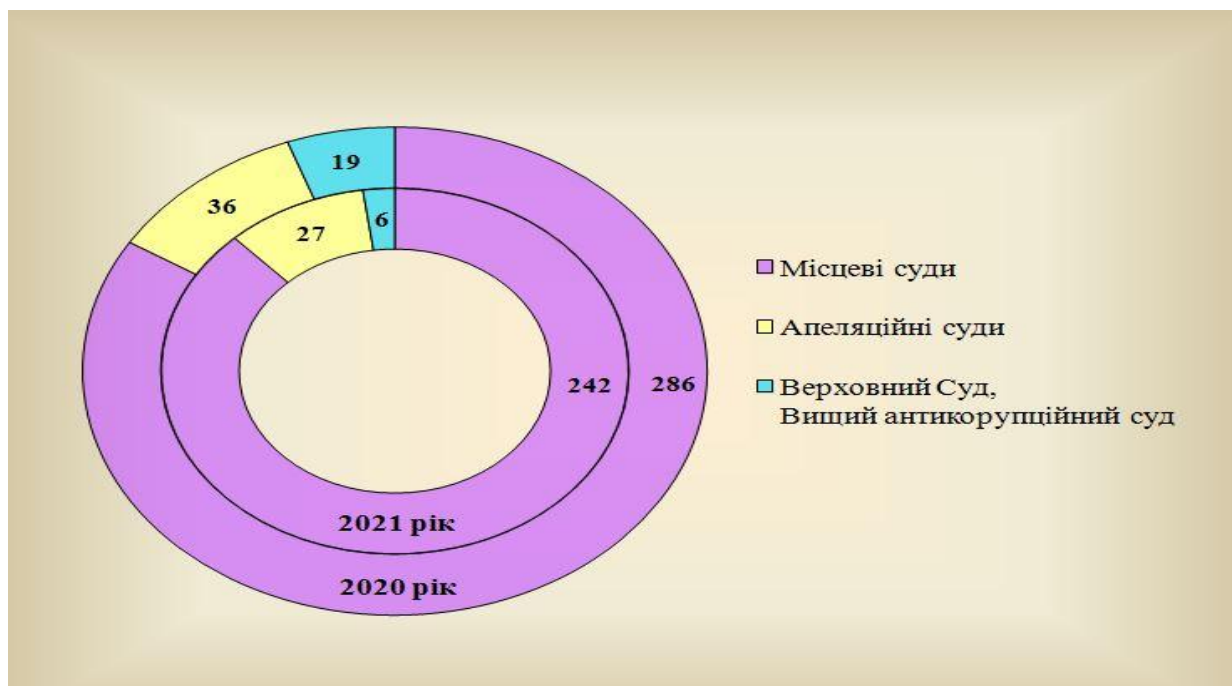
⁵ Довідково: згідно зі статтею 129 Конституції України суддя, здійснюючи правосуддя, є незалежним.

Статтею 48 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» визначено обов'язок судді звернутися з повідомленням про втручання в його діяльність як судді щодо здійснення правосуддя до Вищої ради правосуддя та до Генерального прокурора.

Також статтею 376 Кримінального кодексу України передбачено кримінальну відповідальність за втручання в будь-якій формі в діяльність судді з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків або добитися винесення неправосудного рішення.

Відповідно до статті 73 Закону № 1798-VIII ВРП з метою забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя веде і оприлюднює на своєму офіційному вебсайті реєстр повідомлень суддів про втручання в діяльність судді щодо здійснення правосуддя, проводить перевірку таких повідомлень, оприлюднює результати та ухвалює відповідні рішення. Цим Законом передбачено, що ВРП, зокрема, вносить до відповідних органів чи посадових осіб подання про виявлення та притягнення до встановленої законом відповідальності осіб, якими вчинено дії або допущено бездіяльність, що порушує гарантії незалежності суддів або підриває авторитет правосуддя.

Одеській області (26). Найменше таких повідомлень надійшло до ВРП від суддів Чернівецької (1), Тернопільської (2) та Кіровоградської (3) областей.

Діаграма 2. Кількість повідомлень про втручання, що надійшли до ВРП (за видами судів)

Найпоширеніші підстави звернення до Ради з повідомленнями про втручання в діяльність судді щодо здійснення правосуддя у 2021 році:

247 звернень – з підстав психологічного тиску на суддю (надсилання звернень, скарг, публікація і поширення недостовірної інформації, образи та погрози в залі суду тощо);

33 звернення – з підстав відкриття кримінальних проваджень, проведення слідчих дій, притягнення до адміністративної відповідальності;

17 звернень – з підстав блокування роботи суду (несанкціоновані протести, перешкоджання доступу до робочого місця судді, пошкодження майна суду тощо);

3 звернення – з підстав фізичного тиску на суддю та його родичів, пошкодження їхнього майна;

5 звернень – з інших підстав.

Суб'єктами втручання в діяльність судді щодо здійснення правосуддя в повідомленнях зазначені:

громадяни та їх об'єднання, засоби масової інформації – **194** випадки;

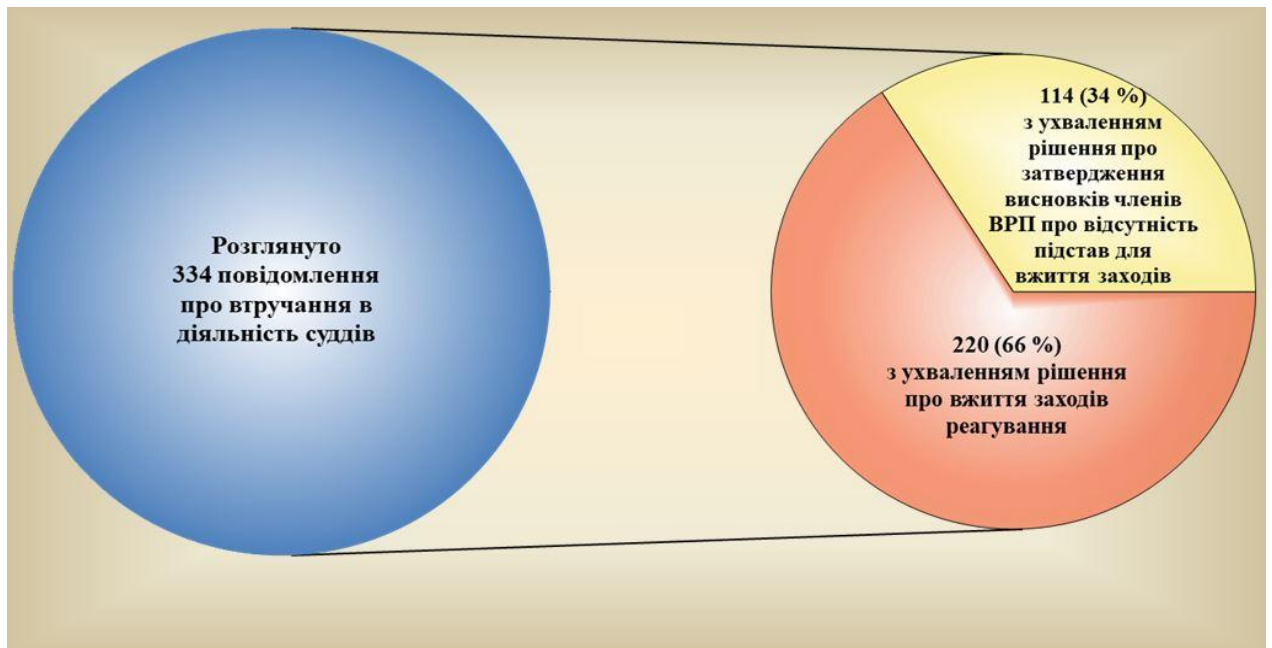
правоохоронні органи – **37** випадків;

адвокати та представники – **40** випадків;

народні депутати України, представники органів державної влади та місцевого самоврядування, судді та працівники суду – **14** випадків.

Варто зазначити, що в окремих повідомленнях вказано кілька підстав та кілька суб'єктів втручання в діяльність судді щодо здійснення правосуддя.

Вищою радою правосуддя розглянуто **334** повідомлення про втручання в діяльність суддів щодо здійснення правосуддя (у 2020 році – 350 повідомлень).

Діаграма 3. Результати розгляду повідомлень про втручання в діяльність суддів щодо здійснення правосуддя

За результатами розгляду **114** повідомлень про втручання в діяльність суддів щодо здійснення правосуддя ухвалено **96** рішень про вжиття заходів реагування (звернення до прокуратури та органів правопорядку стосовно надання інформації про розкриття та розслідування злочинів; внесення до відповідних органів чи посадових осіб подання про виявлення та притягнення до встановленої законом відповідальності осіб, якими вчинено дії або допущено бездіяльність, та інші) (у 2020 році – 72 рішення).

За результатами розгляду **220** повідомлень суддів ухвалено **56** рішень про затвердження **208** висновків членів ВРП про відсутність підстав для вжиття заходів щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя (у 2020 році – 61 рішення про затвердження 241 висновку).

Крім того, у 2021 році Радою з метою вжиття заходів забезпечення незалежності та авторитету правосуддя ухвалено такі рішення:

від 2 лютого 2021 року № 202/0/15-21 про вжиття заходів щодо забезпечення авторитету правосуддя (щодо повідомлення Вищого антикорупційного суду);

від 4 березня 2021 року № 577/0/15-21 щодо звернення до Верховної Ради України з пропозицією щодо невідкладного приведення положень чинного законодавства України щодо Верховного Суду України у відповідність до Рішення Конституційного Суду України від 18 лютого 2020 року № 2-р/2020;

від 9 грудня 2021 року № 2306/0/15-21 щодо звернення до Верховної Ради України з пропозицією щодо приведення положень законодавства України у відповідність до Рішення Конституційного Суду України від 15 квітня 2020 року № 2-р(II)/2020 з метою поновлення права на соціальний захист суддів, щодо яких у період з 1 квітня 2014 року по 30 вересня 2016 року Верховною Радою України прийнято рішення про звільнення з посади у відставку;

від 26 жовтня 2021 року № 2122/0/15-21 про звернення Вищої ради правосуддя до Офісу Генерального прокурора та Голови Національного агентства з питань запобігання корупції за результатами перевірки повідомлення члена Вищої ради правосуддя О.Маловацького про втручання в його діяльність.

7. Надання згоди на затримання, утримання під вартою чи арештом, відсторонення судді у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності⁶

У 2021 році до Вищої ради правосуддя надійшло **12** клопотань про тимчасове відсторонення та продовження строку тимчасового відсторонення суддів від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності (у 2020 році – 18 клопотань):

9 клопотань про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності (у 2020 році – 15);

3 клопотання про продовження строку тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя (у 2020 році – 3).

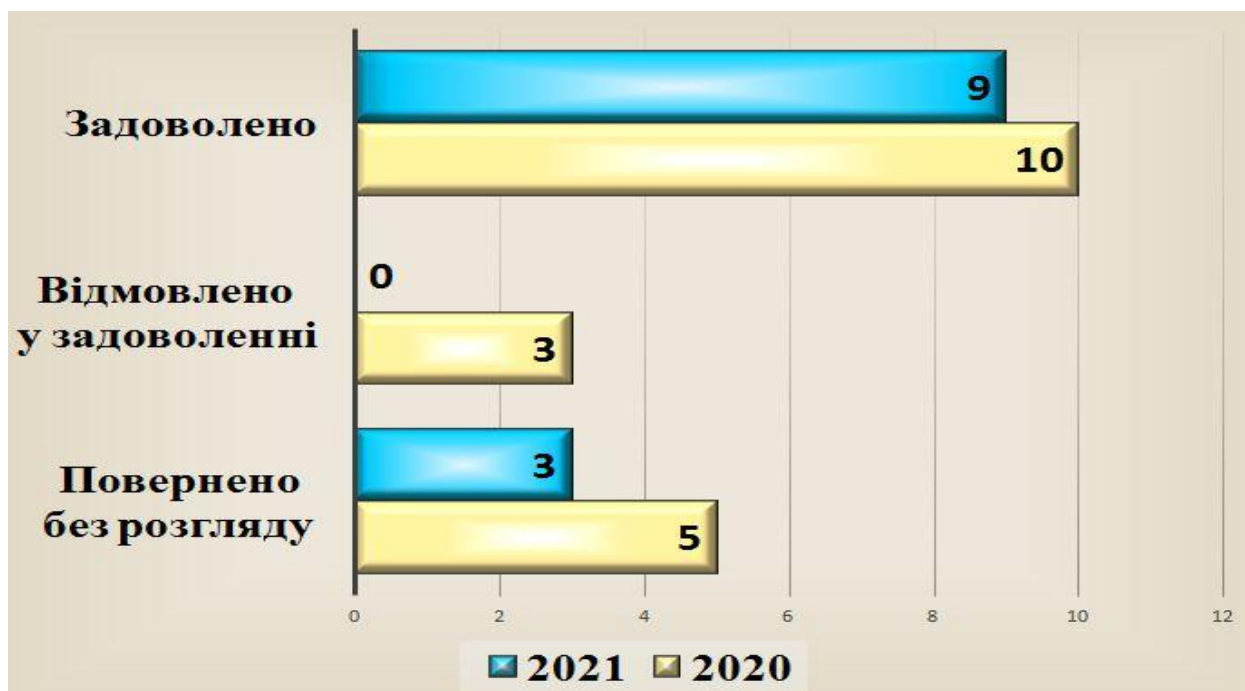
За результатами розгляду клопотань Генеральної прокуратури України Радою прийнято:

9 рішень про задоволення клопотань Офісу Генерального прокурора про тимчасове відсторонення та продовження строку тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності;

3 рішення про повернення без розгляду клопотання про тимчасове відсторонення та продовження строку відсторонення судді від здійснення правосуддя.

⁶ Довідково: згідно із частиною першою статті 63 Закону № 1798-VIII тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності здійснюється Вищою радою правосуддя на строк не більше двох місяців на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора або його заступника, а стосовно судді Вищого антикорупційного суду – на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора (виконувача обов'язків Генерального прокурора).

Відповідно до частини другої статті 63 Закону № 1798-VIII клопотання про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності подається до Вищої ради правосуддя стосовно судді, який є підозрюваним, обвинувачуваним (підсудним), на будь-якій стадії кримінального провадження.

Діаграма 4. Результати розгляду клопотань Офісу Генерального прокурора про тимчасове відсторонення та продовження строку тимчасового відсторонення суддів

Для порівняння, у 2020 році за результатами розгляду клопотань про тимчасове відсторонення та продовження строку тимчасового відсторонення суддів від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності Радою прийнято:

8 рішень про задоволення клопотань Офісу Генерального прокурора про тимчасове відсторонення та продовження строку тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності;

2 рішення про часткове задоволення клопотання Офісу Генерального прокурора про тимчасове відсторонення та продовження строку тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності;

3 рішення про відмову у задоволенні клопотання Офісу Генерального прокурора про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності;

5 рішень про повернення без розгляду клопотання про тимчасове відсторонення та продовження строку відсторонення судді від здійснення правосуддя.

Загалом у 2021 році у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності було тимчасово відсторонено від здійснення правосуддя **7** суддів (у 2020 році – 6 суддів).

Наведені статистичні дані свідчать про незначний відсоток суддів в Україні, що набувають статусу підозрюваних або обвинувачених у кримінальних справах.

Також протягом звітнього періоду Радою розглянуто **2** подання про надання згоди на утримання судді під вартою та **2** подання про надання згоди на утримання судді під арештом, за результатами розгляду Радою прийнято:

1 рішення про надання згоди на утримання судді під вартою (у 2020 році не приймалися рішення про надання згоди на утримання судді під вартою);

2 рішення про надання згоди на утримання судді під арештом (у 2020 році – **2** рішення);

1 рішення про відмову у задоволенні подання про надання згоди на утримання судді під вартою (у 2020 році не приймалися рішення про відмову у задоволенні клопотання про надання згоди на утримання судді під вартою, втім прийнято **1** рішення про повернення подання про надання згоди на утримання судді під вартою у зв'язку з невідповідністю вимогам Закону № 1798-VIII та Кримінального процесуального кодексу України).

8. Затвердження консультативних висновків щодо законопроектів

Протягом 2021 року на виконання пункту 15 частини першої статті 3 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» Вищою радою правосуддя затверджено **16** консультативних висновків щодо законопроектів із питань утворення, реорганізації чи ліквідації судів, судоустрою і статусу суддів (у 2020 році – 44 висновки):

щодо проекту Закону України «Про державну політику перехідного періоду» – рішення Ради від 26 січня 2021 року № 120/0/15-21;

щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких інших Законів України щодо відсторонення від здійснення правосуддя суддів» (реєстраційний № 4505 від 16 грудня 2020 року) – рішення Ради від 2 лютого 2021 року № 206/0/15-21;

щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо відновлення роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України» (реєстраційний № 3711-д від 29 січня 2021 року) – рішення Ради від 4 лютого 2021 року № 252/0/15-21;

щодо проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо порядку обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя та діяльності дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя» (реєстраційний № 5068 від 15 лютого 2021 року) – рішення Ради від 23 лютого 2021 року № 435/0/15-21;

щодо проекту Закону України «Про ліквідацію та утворення окружних адміністративних судів, юрисдикція яких поширюється на територію Київської області та міста Києва» – рішення Ради від 4 березня 2021 року № 581/0/15-21;

щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» щодо збільшення видатків на забезпечення здійснення правосуддя місцевими, апеляційними судами»

(реєстраційний № 5304 від 25 березня 2021 року) – рішення Ради від 20 квітня 2021 року № 883/0/15-21;

щодо проєктів законів України «Про ліквідацію Окружного адміністративного суду міста Києва та утворення Київського міського окружного адміністративного суду» (реєстраційний № 5369 від 13 квітня 2021 року) та «Про внесення зміни до розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (реєстраційний № 5370 від 13 квітня 2021 року) – рішення Ради від 19 травня 2021 року № 1098/0/15-21;

щодо проєкту Закону України «Про засади державної політики перехідного періоду», який надійшов до Вищої ради правосуддя з Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, – рішення Ради від 3 червня 2021 року № 1245/0/15-21;

щодо проєктів законів України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (щодо приведення положень Закону у відповідність до Рішення Конституційного Суду України від 18 лютого 2020 року № 2-р/2020)» (реєстраційний № 5456 від 30 квітня 2021 року) та «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо врегулювання діяльності Верховного Суду та статусу суддів Вищих спеціалізованих судів України, які ліквідуються» (реєстраційний № 5456-1 від 20 травня 2021 року) – рішення Ради від 20 липня 2021 року № 1621/0/15-21;

щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо обмеження впливу суддів, які займають адміністративні посади» (реєстраційний № 5778 від 15 липня 2021 року) – рішення Ради від 9 вересня 2021 року № 1967/0/15-21;

щодо проєкту Закону України «Про деякі питання у сфері національної безпеки України», який надійшов до Вищої ради правосуддя з Міністерства внутрішніх справ України, – рішення Ради від 14 вересня 2021 року № 1993/0/15-21;

щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо порядку обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя та діяльності дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя» щодо здійснення дисциплінарних проваджень дисциплінарними органами Вищої ради правосуддя» (реєстраційний № 5836 від 1 вересня 2021 року) – рішення Ради від 16 вересня 2021 року № 2007/0/15-21;

щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо деяких питань забезпечення суддів» (реєстраційний № 5882 від 2 вересня 2021 року) – рішення Ради від 5 жовтня 2021 року № 2065/0/15-21;

щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо відрядження суддів з метою забезпечення здійснення правосуддя та усунення загрози припинення роботи апеляційних судів» (реєстраційний № 6049 від 14 вересня 2021 року) – рішення Ради від 9 грудня 2021 року № 2310/0/5-21;

щодо проєктів законів України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та інших Законів щодо дистанційного проведення з'їзду суддів України з кадрових питань» (реєстраційний № 5231 від 12 березня 2021 року) та «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та інших Законів щодо дистанційного проведення з'їзду суддів України з кадрових питань» (реєстраційний № 5231-1 від 30 березня 2021 року) – рішення Ради від 9 грудня 2021 року № 2311/0/5-21;

щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо усунення прогалин законодавства у процедурі кваліфікаційного оцінювання суддів» (реєстраційний № 5794 від 16 липня 2021 року) – рішення Ради від 9 грудня 2021 року № 2312/0/5-21.

У 2021 році за результатами розгляду вказаних законопроєктів Вищою радою правосуддя прийнято **16** рішень про затвердження консультативних висновків:

підтримано законопроєктів – **5** (у 2020 році – 7);

підтримано за умови врахування наданих пропозицій або доопрацювання – **3** (у 2020 році – 15);

визнано такими, що підлягають доопрацюванню – **2** (у 2020 році – 4);

не підтримано законопроєктів – **6** (у 2020 році – 18).

Інформація про результати розгляду законопроєктів Вищою радою правосуддя представлена на діаграмі 5.

Діаграма 5. Результати розгляду законопроєктів Вищою радою правосуддя

III. Розгляд дисциплінарних скарг

Однією із ключових проблем в реалізації Вищою радою правосуддя у 2021 році визначених законом повноважень стало позбавлення як Вищої ради

правосуддя, так і її дисциплінарних органів можливості здійснювати процедури дисциплінарних проваджень стосовно суддів, а також розгляд скарг на рішення у дисциплінарних справах стосовно судді чи прокурора з огляду на положення Закону України від 14 липня 2021 року № 1635-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо порядку обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя та діяльності дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя», який набрав чинності 5 серпня 2021 року (далі – Закон № 1635-IX).

Згідно із частиною п'ятою статті 27 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» (в редакції Закону № 1635-IX) у секретаріаті Вищої ради правосуддя діє служба дисциплінарних інспекторів як самостійний структурний підрозділ, який утворюється для реалізації повноважень Вищої ради правосуддя щодо здійснення дисциплінарного провадження стосовно суддів та діє за принципом функціональної незалежності від Вищої ради правосуддя.

Відповідно до частини четвертої статті 28 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» (в редакції Закону № 1635-IX) дисциплінарний інспектор Вищої ради правосуддя:

- 1) проводить попередню перевірку дисциплінарної скарги, переданої йому за результатами автоматизованого розподілу справ;
- 2) аналізує матеріали дисциплінарних справ;
- 3) збирає у разі необхідності інформацію, документи, інші матеріали;
- 4) готує проекти ухвал і рішень дисциплінарної палати та Вищої ради правосуддя у межах дисциплінарного провадження стосовно судді;
- 5) аналізує матеріали за скаргами на рішення у дисциплінарних справах стосовно суддів і прокурорів, готує проекти висновків та рішень Вищої ради правосуддя;
- 6) аналізує та узагальнює практику здійснення дисциплінарних проваджень та ухвалені рішення про притягнення або відмову у притягненні судді до дисциплінарної відповідальності.

Згідно з пунктом 6 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1635-IX конкурс на зайняття посад дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя оголошується після завершення оцінювання відповідності членів Вищої ради правосуддя (крім Голови Верховного Суду) критеріям професійної етики та доброчесності, але не пізніше одного року з дня набрання чинності цим Законом.

При цьому Законом № 1635-IX не визначено порядок розгляду дисциплінарних скарг, які на момент набрання чинності цим Законом та до моменту формування служби дисциплінарних інспекторів перебували на розгляді у членів Вищої ради правосуддя, а також справ, розгляд яких розпочато Дисциплінарними палатами Вищої ради правосуддя, скарг на рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді чи прокурора.

З метою недопущення порушення вимог Закону № 1635-IX Вища рада правосуддя 5 серпня 2021 року ухвалила рішення № 1809/0/15-21⁷ про зупинення з

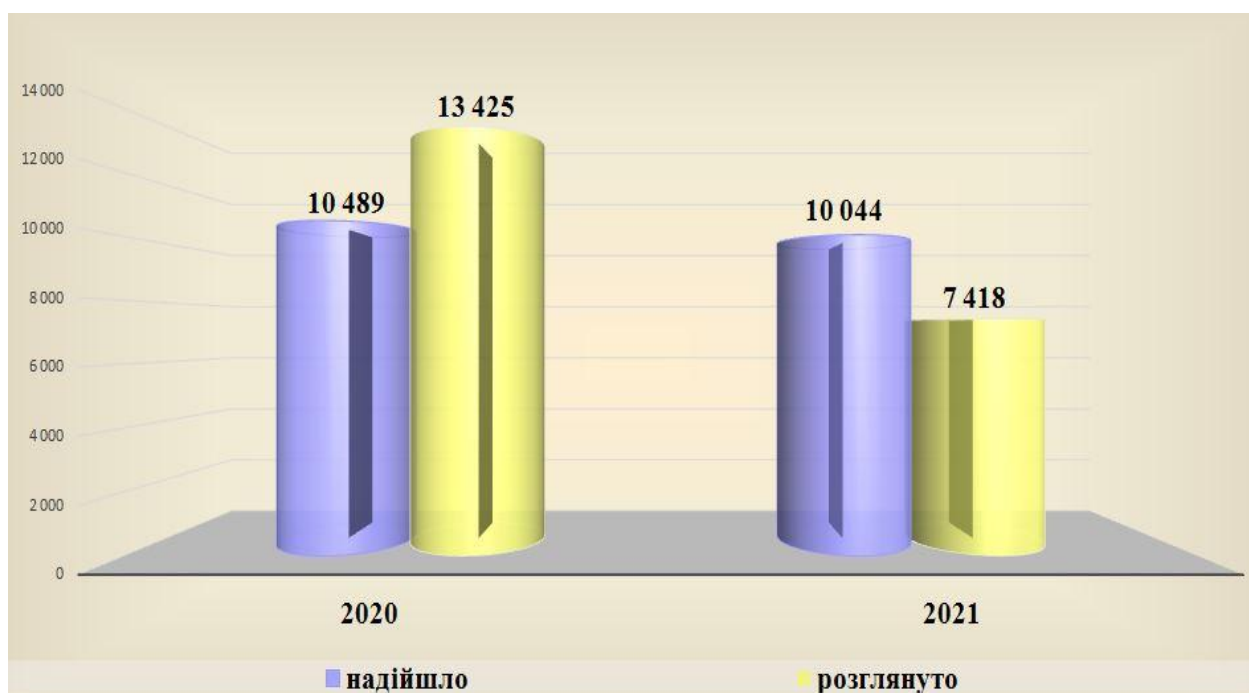
⁷ Рішення Вищої ради правосуддя від 5 серпня 2021 року № 1809/0/15-21 (<https://hcj.gov.ua/doc/doc/3848>).

5 серпня 2021 року розподілу між членами Вищої ради правосуддя скарг щодо дисциплінарного проступку судді (дисциплінарних скарг), поданих відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», та скарг на рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді чи прокурора.

У зв'язку з відсутністю законодавчого врегулювання цього питання порушується право громадян та інших суб'єктів, визначених статтею 107 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», на розгляд їхніх дисциплінарних скарг щодо суддів у визначений законом строк; порушується право як суддів чи прокурорів, стосовно яких ухвалені рішення у дисциплінарних справах, так і скажників на оскарження таких рішень до Вищої ради правосуддя.

Протягом 2021 року до Вищої ради правосуддя надійшло **10 044** дисциплінарні скарги щодо суддів (з них **2968** дисциплінарних скарг з моменту набрання чинності Законом № 1635-IX). Для порівняння, у 2020 році до Ради надійшло **10 489** дисциплінарних скарг.

У звітному періоді членами Ради та Дисциплінарними палатами Ради повністю завершено розгляд **7 418** дисциплінарних скарг (з урахуванням тих, які надійшли в попередній період).

Гістограма 3. Показники надходження та розгляду дисциплінарних скарг у 2020–2021 роках

Слід вказати, що **56 % (4132 скарги)** від загальної кількості дисциплінарних скарг, розгляд яких завершено протягом минулого року, за результатами попереднього аналізу членами ВРП залишені без розгляду, про що постановлено **3662** ухвали (у 2020 році – **6520** ухвал).

Підстави для прийняття у 2021 році зазначених рішень:

дисциплінарна скарга не містить відомостей про ознаки дисциплінарного проступку судді – **2205** випадків або 35,9 % від загальної кількості;

дисциплінарна скарга не містить посилання на фактичні дані (свідчення, докази) щодо дисциплінарного проступку судді – **1858** випадків або 30,2 % від загальної кількості;

дисциплінарна скарга подана з порушенням порядку, визначеного Законом України «Про судоустрій і статус суддів», або не підписана, або не містить прізвища, імені, по батькові скаржника чи судді, місця проживання (місця перебування, місцезнаходження) скаржника – **1756** випадків або 28,6 % від загальної кількості;

у дисциплінарній скарзі порушується питання про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді, звільненого з посади або повноваження якого припинені, – **180** випадків або 2,9 % від загальної кількості;

дисциплінарна скарга містить висловлювання у непристойній формі або висловлювання, що принижують честь і гідність будь-якої особи, – **137** випадків або 2,2 % від загальної кількості;

скарга подана на дії суддів, щодо яких станом на 29 вересня 2016 року закінчився строк притягнення до дисциплінарної відповідальності (скарга направлена до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України для долучення до суддівського досьє), – **10** випадків або 0,2 % від загальної кількості⁸.

Слід наголосити, що у низці ухвал зазначено декілька підстав для залишення без розгляду дисциплінарної скарги, що відображено в наведеній інформації.

IV. Розгляд матеріалів Дисциплінарними палатами Вищої ради правосуддя

Упродовж 2021 року проведено **77** засідань Дисциплінарних палат Вищої ради правосуддя (у 2020 році – 136), з них:

26 засідань Першої Дисциплінарної палати (у 2020 році – 45), на яких прийнято **23** рішення та **435** ухвал (у 2020 році – 71 рішення та 789 ухвал);

24 засідання Другої Дисциплінарної палати, на яких прийнято **37** рішень та **230** ухвал (у 2020 році – 47 засідань, 79 рішень, 422 ухвали);

27 засідань Третьої Дисциплінарної палати, на яких прийнято **39** рішень та **320** ухвал (у 2020 році – 44 засідання, 78 рішень та 600 ухвал).

Варто зазначити, що загальна кількість прийнятих Дисциплінарними палатами Вищої ради правосуддя актів становить **1084** (у 2020 році – 2039).

⁸ Інформація підготовлена згідно з даними автоматизованої системи діловодства у Вищій раді правосуддя станом на 26 січня 2022 року.

Гістограма 4. Співвідношення прийнятих Дисциплінарними палатами ВРП актів у 2020– 2021 роках

Дисциплінарними палатами ВРП залишено без розгляду **231** дисциплінарну скаргу (3 % від загальної кількості скарг, розгляд яких завершено у 2021 році), про що постановлено **200** ухвал про їх повернення скаргнику (у 2020 році – 237 ухвал).

Також у 2021 році Дисциплінарними палатами ВРП прийнято **547** рішень про відмову у відкритті дисциплінарної справи стосовно **3582** суддів (у 2020 році – 944 рішення) та **152** рішення про відкриття дисциплінарної справи стосовно **182** суддів (у 2020 році – **404** рішення).

За наслідками розгляду дисциплінарних скарг (враховуючи дисциплінарні провадження, відкриті у попередньому періоді) прийнято:

49 рішень про відмову у притягненні **66** суддів до дисциплінарної відповідальності та закриття дисциплінарного провадження (у 2020 році – 118 рішень);

66 рішень про притягнення **74** суддів до дисциплінарної відповідальності (у 2020 році прийнято 129 рішень про притягнення до дисциплінарної відповідальності 141 судді).

У 2021 році за результатами розгляду дисциплінарних справ Дисциплінарними палатами Вищої ради правосуддя застосовано такі види дисциплінарних стягнень щодо суддів:

попередження – щодо **33** суддів (щодо 1 судді скасовано Вищою радою правосуддя у 2021 році);

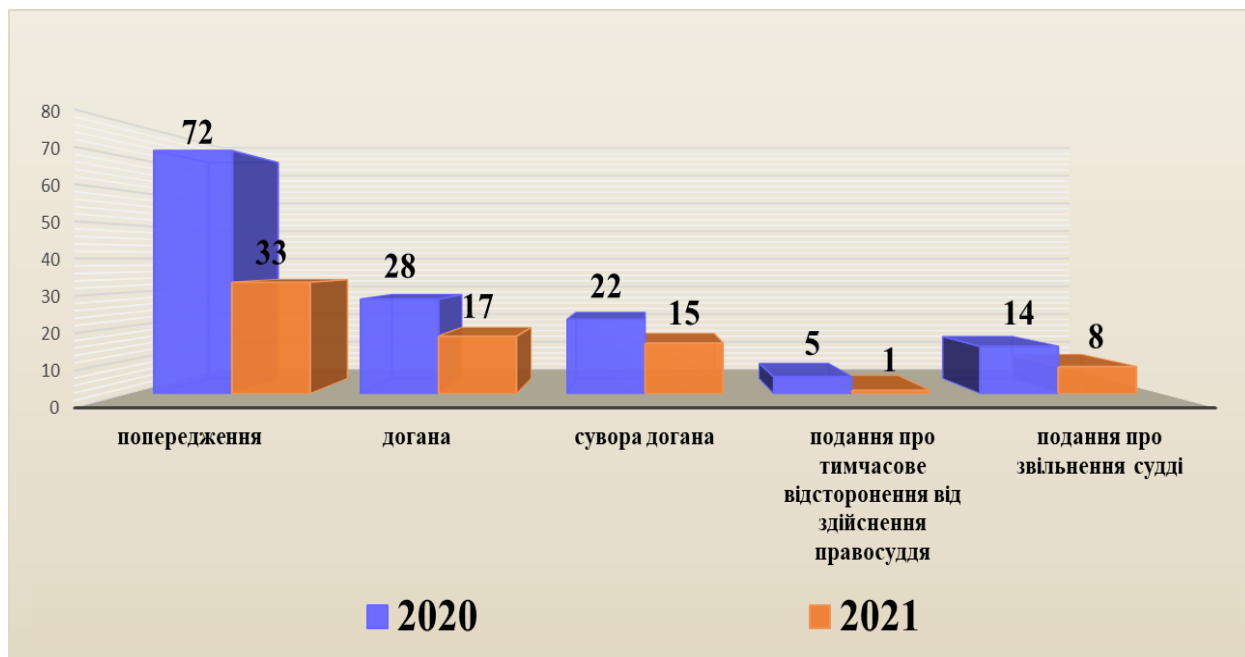
догана – щодо **17** суддів (щодо 2 суддів змінено Радою у 2021 році на попередження);

сувора догана – щодо **15** суддів;

подання про тимчасове відсторонення від здійснення правосуддя – щодо **1** судді;

подання про звільнення – щодо **8** суддів (щодо 1 судді змінено у 2021 році на сувору догану).

Інформація за видами дисциплінарних стягнень порівняно з минулим періодом представлена на гістограмі 5.

Гістограма 5. Кількість осіб, притягнутих до дисциплінарної відповідальності Дисциплінарними палатами ВРП (за видами дисциплінарних стягнень)

У 2021 році Дисциплінарними палатами ВРП прийнято найбільше рішень про притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів місцевих судів – **66** (з них місцевих загальних – 60, місцевих господарських – 3, місцевих адміністративних – 3). Також Дисциплінарними палатами ВРП приймалися рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів апеляційних судів – **5** (з них апеляційних загальних – 1, апеляційних господарських – 3, апеляційних адміністративних – 1), суддів Вищого антикорупційного суду – **2**, Верховного Суду – **1**.

Якщо аналізувати кількість притягнутих до дисциплінарної відповідальності суддів у регіональному розрізі, до дисциплінарної відповідальності притягнуто найбільше суддів, які здійснюють правосуддя в судах, розташованих у Києві та Київській області, – 20, Одеській, Львівській та Харківській областях – по 8.

За результатами аналізу прийнятих Дисциплінарними палатами ВРП у 2021 році рішень у контексті підстав притягнення судді до дисциплінарної відповідальності, визначених частиною першою статті 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», суддів притягнуто до дисциплінарної відповідальності з підстав, передбачених:

підпунктом «а» пункту 1 (незаконна відмова в доступі до правосуддя (у тому числі незаконна відмова в розгляді по суті позовної заяви, апеляційної, касаційної скарги тощо) або інше істотне порушення норм процесуального права під час здійснення правосуддя, що унеможливило реалізацію учасниками судового процесу наданих їм процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків або призвело до порушення правил щодо юрисдикції або складу суду) – **21** рішення стосовно **24** суддів;

підпунктом «б» пункту 1 (незазначення в судовому рішенні мотивів прийняття або відхилення аргументів сторін щодо суті спору) – **12** рішень стосовно **13** суддів;

підпунктом «г» пункту 1 (порушення засад рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом, змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості) – **2** рішення стосовно **2** суддів;

підпунктом «д» пункту 1 (порушення правил щодо відводу (самовідводу)) – **3** рішення стосовно **4** суддів;

пунктом 2 (безпідставне затягування або невжиття суддею заходів щодо розгляду заяви, скарги чи справи протягом строку, встановленого законом, зволікання з виготовленням вмотивованого судового рішення, несвоєчасне надання суддею копії судового рішення для її внесення до Єдиного державного реєстру судових рішень) – **26** рішень стосовно **27** суддів;

пунктом 3 (допущення суддею поведінки, що порочить звання судді або підриває авторитет правосуддя, зокрема в питаннях моралі, чесності, непідкупності, відповідності способу життя судді його статусу, дотримання інших норм суддівської етики та стандартів поведінки, які забезпечують суспільну довіру до суду, прояв неповаги до інших суддів, адвокатів, експертів, свідків чи інших учасників судового процесу) – **10** рішень стосовно **14** суддів;

пунктом 4 (умисне або внаслідок грубої недбалості допущення суддею, який брав участь в ухваленні судового рішення, порушення прав людини і основоположних свобод або інше грубе порушення закону, що призвело до істотних негативних наслідків) – **19** рішень стосовно **19** суддів;

пунктом 8 (втручання у процес здійснення правосуддя іншими суддями) – **1** рішення стосовно **2** суддів;

пунктом 11 (використання статусу судді з метою незаконного отримання ним або третіми особами матеріальних благ або іншої вигоди, якщо таке правопорушення не містить складу злочину або кримінального проступку) – **1** рішення стосовно **1** судді.

При цьому деякі рішення містили декілька підстав притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності.

Крім того, у 2021 році Радою за результатами розгляду скарг суддів на рішення Дисциплінарних палат у дисциплінарних справах ухвалено **50** рішень (у 2020 році – 71):

28 рішень про залишення рішення Дисциплінарної палати без змін (у 2020 році – 37), Великою Палатою Верховного Суду в 2021 році скасовано 1 з

таких рішень, ухвалених Радою у 2021 році, та 2 рішення, ухвалених Радою у 2020 році;

8 рішень про скасування частково або повністю рішення Дисциплінарних палат про притягнення до дисциплінарної відповідальності (у 2020 році – 11);

8 рішень про зміну рішення Дисциплінарних палат (у 2020 році – 9), Великою Палатою Верховного Суду в 2021 році скасовано 1 з таких рішень, ухвалених Радою у 2021 році, та 2 рішення, ухвалених Радою у 2020 році;

5 рішень про залишення скарг суддів на рішення Дисциплінарних палат без розгляду (у 2020 році – 10), Великою Палатою Верховного Суду скасовано 1 з таких рішень, ухвалених Радою у 2020 році;

1 рішення про залишення членом ВРП скарги без розгляду (у 2020 році – 4).

Також Радою розглянуто **15** скарг скажників на рішення Дисциплінарних палат у дисциплінарних справах (у 2020 році – 17 скарг), за якими ухвалено:

3 рішення про залишення рішень Дисциплінарної палати без змін (у 2020 році – 2 рішення);

1 рішення ВРП про залишення скарги скажника на рішення Дисциплінарних палат без розгляду (у 2020 році – 1 рішення);

11 рішень про залишення членом ВРП скарги без розгляду (у 2020 році – 13 рішень).

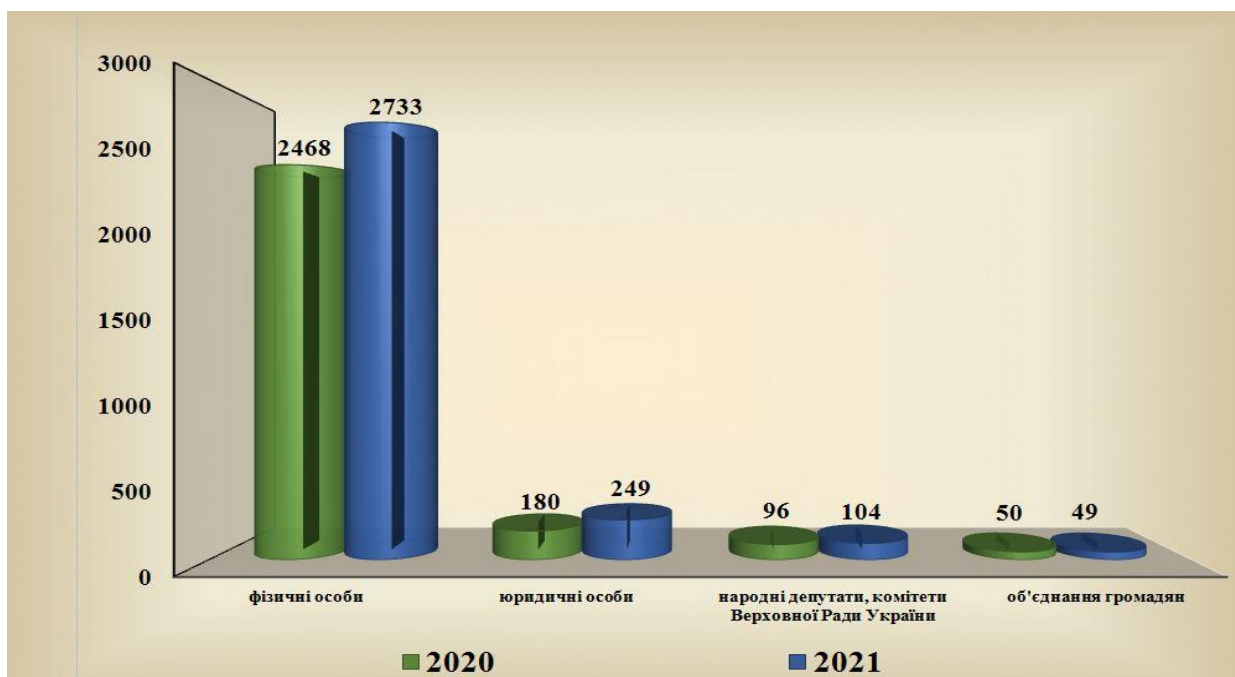
V. Надходження та розгляд звернень, прийом громадян

Протягом звітного періоду до управління по роботі зі зверненнями, запитами на інформацію та забезпечення організації особистого прийому громадян секретаріату Вищої ради правосуддя надійшло **3135** звернень громадян, що на 12 % більше порівняно із 2020 роком (2794 звернення).

Зокрема, кількість звернень, що надійшли від фізичних осіб, збільшилася з 2468 до **2733**, від юридичних осіб – зі 180 до **249**, звернень народних депутатів України, комітетів Верховної Ради України – з 96 до **104** (гістограма 6).

Розглянуто **3141** звернення протягом звітного періоду, що на 9 % більше, ніж у 2020 році (2881 звернення), у тому числі звернень фізичних осіб – **2755**, юридичних осіб – **237**; запитів народних депутатів України, комітетів Верховної Ради України – **101**; об'єднань громадян (зі статусом та без статусу юридичної особи) – **48**.

Результати розгляду звернень такі: на **3031** – надано роз'яснення авторам, **41** – повернено авторам відповідно до статей 5, 7, 8 Закону України «Про звернення громадян», **31** – надіслано за належністю, **38** – передано до інших структурних підрозділів.

Гістограма 6. Кількість звернень, що надійшли до ВРП (за суб'єктами звернень)

Крім того, протягом вказаного періоду на розгляд Ради надійшло **638** запитів на інформацію, що на 8 % менше, ніж минулого року (692 запити). Вказані запити до ВРП надіслано: **520** – електронною поштою; **3** – телефонним / факсимільним зв'язком; **106** – поштою; **9** – подано особисто громадянами.

Слід також зазначити, що у звітному періоді забезпечено роботу телефонної «гарячої лінії», на яку надійшло **119** звернень.

VI. Юридичне забезпечення діяльності Вищої ради правосуддя

У звітному році опрацьовано **18** проєктів нормативно-правових документів (у 2020 році – 55 проєктів).

Протягом 2021 року підготовлено **940** пояснень та заперечень, **9** позовних заяв, апеляційних та касаційних скарг, заяв про перегляд судових рішень Верховним Судом.

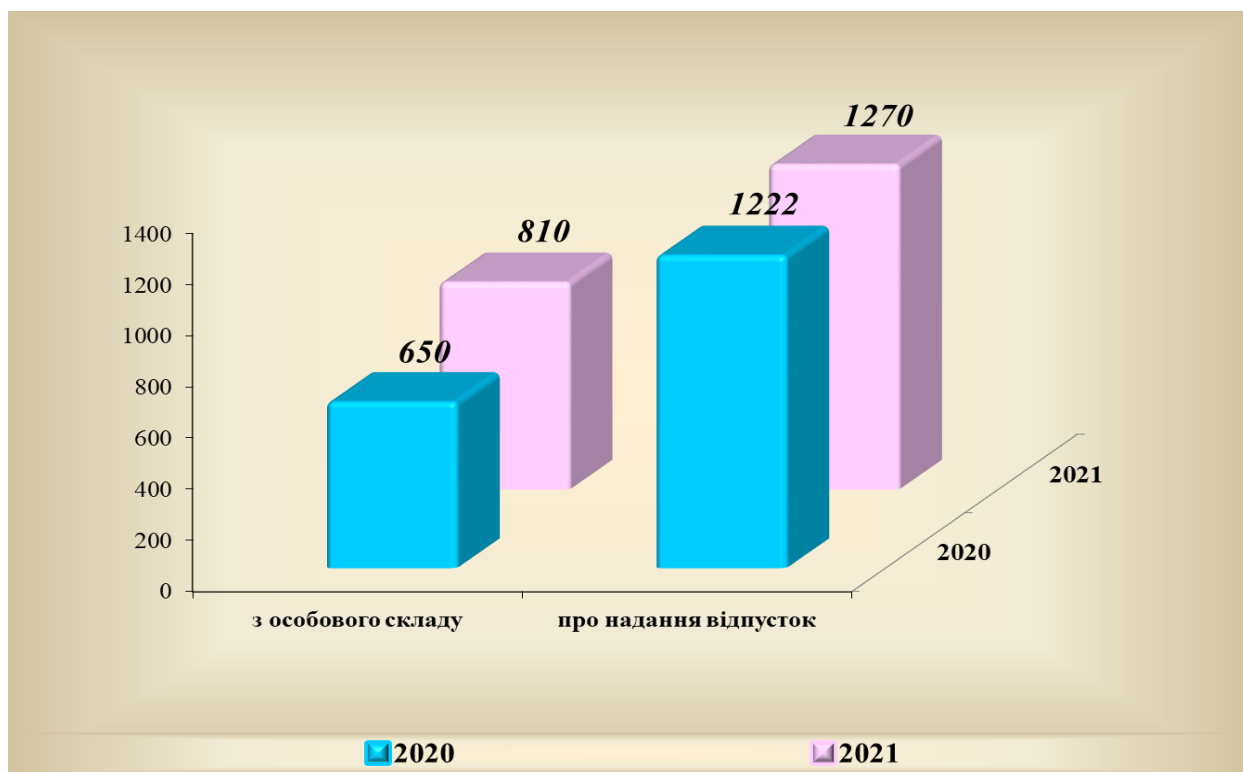
Погоджено **1924** проєкти актів ВРП та інших документів, у тому числі проєктів наказів та розпоряджень – **1795**, проєктів рішень та ухвал ВРП – **129** (у 2020 році – 1730).

У звітному періоді представники ВРП взяли участь у **450** судових засіданнях.

VII. Управління по роботі з персоналом

За минулий рік управлінням по роботі з персоналом підготовлено **2080** проєктів нормативно-правових документів (накази та розпорядження) з кадрових питань (у 2020 році – 1872). Види наказів та розпоряджень з кадрових питань наведено на гістограмі 7.

Оформлено на роботу **49** працівників секретаріату ВРП, із них **40** державних службовців (у 2020 році – 24), та звільнено **50** працівників секретаріату ВРП, що на 38 працівників більше, ніж минулого року (у 2020 році – 12).

Гістограма 7. Види наказів та розпоряджень із кадрових питань

За 2021 рік оформлено **298** листків непрацездатності, підготовлено **83** матеріали про заохочення і нагородження працівників, здійснено **453** підрахунки, перерахунки страхового стажу та стажу державної служби, здійснено **77** заходів з питань обліку військовозобов'язаних.

На виконання Закону України «Про Вищу раду правосуддя», Закону України «Про запобігання корупції» та Закону України «Про очищення влади» підготовлено **236** запитів про спеціальну перевірку кандидатів на посади членів Вищої ради правосуддя, державних службовців категорії "А" та державних службовців, які вперше призначені на посади державної служби за результатами конкурсу.

VIII. Міжнародне співробітництво

Протягом звітного періоду Вища рада правосуддя продовжувала активну міжнародну співпрацю з питань правосуддя з іноземними закладами, установами та організаціями з метою реалізації визначених законом повноважень.

Разом із тим слід зазначити, що карантинні обмеження, спрямовані на запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, вплинули на формат проведення основної частини заходів, більшість з яких за нових умов відбувалася в режимі відеоконференції.

В онлайн-форматі було проведено сьоме засідання Міжнародної консультативної ради при Вищій раді правосуддя за участю міжнародних партнерів – представників міжнародних програм (проєктів), з якими співпрацює Вища рада правосуддя, для обговорення актуальних питань, пов'язаних із реалізацією реформи судової влади.

Виконувач обов'язків Голови Вищої ради правосуддя Олексій Малогацький у складі делегації України взяв участь у засіданні Комітету ООН з прав людини для захисту 8-ї періодичної доповіді України про виконання положень Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, яке відбулося у форматі відеоконференції Женева – Київ.

З метою обговорення нагальних питань щодо реалізації судової реформи в Україні виконувач обов'язків Голови Вищої ради правосуддя Олексій Малогацький взяв участь у сьомому засіданні Підкомітету з питань безпеки, свободи та юстиції Комітету асоціації між Україною та ЄС, що було проведено у форматі відеоконференції Страсбург – Київ.

Члени Вищої ради правосуддя провели онлайн-консультації з доповідачами та експертами Венеційської комісії стосовно підготовки висновку до законопроєкту № 5068 «Про внесення змін до деяких законів України щодо порядку обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя та діяльності дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя».

Члени Вищої ради правосуддя брали участь у презентації та обговоренні висновку Консультативної ради європейських суддів (КРЕС) № 24 (2021 р.) про еволюцію судових рад та їхню роль у незалежних і неупереджених судових системах.

З метою ознайомлення з найкращими міжнародними і європейськими практиками та досвідом Вища рада правосуддя бере активну участь у реалізації проєктів (програм), що впроваджуються в Україні та стосуються питань судоустрою і статусу суддів, з-поміж яких варто зазначити такі:

Проєкт Європейського Союзу «Підтримка реформ юстиції і правосуддя в Україні (ПРАВО-JUSTICE)»

Довідково. Проєкт сприяє розвитку верховенства права в Україні відповідно до європейських стандартів та кращого практичного досвіду, поліпшенню роботи установ сектору юстиції, посиленню незалежності, ефективності, доброчесності та прозорості судової системи.

Проект Європейського Союзу «Підтримка реформ та цифровізації сектору юстиції в Україні (ПРАВО-JUSTICE II)»

Довідково. Проект продовжує «секторний підхід» попереднього Проекту ЄС «Підтримка реформ юстиції правосуддя в Україні (ПРАВО-JUSTICE)» та зосереджується на розробці стратегічного планування, координації, моніторингу та оцінці діяльності установ українського сектору юстиції.

Проект Ради Європи «Подальша підтримка виконання Україною рішень у контексті статті 6 Європейської конвенції з прав людини»

Довідково. Проект фінансується Фондом з прав людини та впроваджується Департаментом правосуддя та правового співробітництва Ради Європи. Метою проекту є підтримка України у вдосконаленні національних механізмів виконання рішень Європейського суду з прав людини, якими констатовано порушення статті 6 Конвенції з прав людини і основоположних свобод у зв'язку з недоліками функціонування судової системи.

Проект Ради Європи «Підтримка судової влади України в забезпеченні кращого доступу до правосуддя»

Довідково. Проект впроваджується Департаментом правосуддя та правового співробітництва Генерального директорату з прав людини та верховенства права Ради Європи, яка продовжує надавати всебічну підтримку Україні у реформуванні судової системи відповідно до стратегічних напрямів співпраці в межах реалізації Плану дій Ради Європи для України на 2018–2021 роки. Загальна мета Проекту – надання підтримки органам судової влади України у реформуванні законодавства та вдосконаленні судової практики, а також забезпеченні ефективного доступу до правосуддя відповідно до стандартів і рекомендацій Ради Європи.

Програма Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) реформування сектору юстиції «Нове правосуддя»

Довідково. Програма «Нове правосуддя» ґрунтує свою діяльність на здобутках Проекту USAID «Справедливе правосуддя» та використовує його досягнення для координації тісної співпраці з українськими партнерами та іншими проектами міжнародних донорських організацій в Україні. Програма «Нове правосуддя» реалізується з метою надання підтримки судовій владі, Уряду, Парламенту, громадянському суспільству та народу України у здійсненні судової реформи з урахуванням конституційних змін 2016 року та Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки.

Канадсько-український проект «Підтримка судової реформи»

Довідково. Загальною метою Проекту є сприяння зміцненню демократії та верховенства права в Україні шляхом реалізації реформ, спрямованих на удосконалення і зміцнення незалежності, ефективності, прозорості та доступності судової системи і судів.

Нідерландсько-український проект «Судова влада та суспільство в Україні»

Довідково. Проект реалізується Центром міжнародного правового співробітництва за підтримки Міністерства закордонних справ Нідерландів у межах Програми МАТРА. Загальна мета Проекту – зміцнення взаємин між судовою владою і суспільством, розбудова суддівського самоврядування та розвиток самоуправління в судовій системі, а також сприяння підвищенню професійного рівня суддів і працівників апаратів судів.

Представники Вищої ради правосуддя також залучалися до участі у заходах, що проводилися іншими міжнародними партнерами або за участю їх представників, зокрема Консультативної місії Європейського Союзу (КМЄС) в Україні, Координатора проєктів ОБСЄ в Україні, Європейського банку з реконструкції та розвитку (ЄБРР), проєкту Ради Європи «Взаємодія між суддями та журналістами», Антикорупційної мережі ОЕСР; Фонду демократії ООН, ГО «Інститут миру», Норвезької ради у справах біженців (NRC), Посольства Канади в Україні, Посольства Королівства Нідерланди в Україні тощо.

Загалом протягом 2021 року члени Вищої ради правосуддя та співробітники секретаріату ВРП взяли участь у понад **100** заходах міжнародного характеру в Україні.

ІХ. Інформування про діяльність Вищої ради правосуддя через офіційний сайт Вищої ради правосуддя, комунікація із громадськістю

Пріоритетними для Вищої ради правосуддя залишаються динамічна робота із журналістами, забезпечення вчасної адекватної, побудованої на зрозумілих фактах реакції на журналістські матеріали.

Вища рада правосуддя протягом звітного року демонструвала політику доступності та відкритості в роботі з медіа, оперативно надаючи представникам ЗМІ та громадськості повну інформацію про діяльність Ради.

Створено умови для безперешкодного доступу громадян, у тому числі й ЗМІ, до публічної інформації про діяльність органу. Рада забезпечує надання достовірної та об'єктивної інформації про виконання своїх функцій і повноважень, своєчасне та адекватне реагування на ситуації, що потребують публічної реакції з боку посадових осіб державного органу.

ВРП бере участь у громадських обговореннях, надає обґрунтовані пояснення щодо прийнятих рішень, реагує на критику. Серед головних задекларованих принципів комунікаційної взаємодії – партнерство, що означає готовність до співпраці зі ЗМІ, громадянами, інститутами громадянського суспільства шляхом участі у спільних заходах.

Крім того, на офіційному вебсайті ВРП оприлюднюються рішення Ради та висвітлюються всі аспекти її діяльності (щодо робочих засідань, тендерів, фінансових звітів).

За звітний період у розділі «Прес-центр» на сайті «Судова влада України» розміщено **2062** новини, на сайті Ради – **1693** новини та повідомлення, **187** анонсів, **171** оперативний результат розгляду питань порядку денного засідань, **14 320** актів Вищої ради правосуддя. У минулому році також відредаговано **20 560** сторінок проєктів документів.

На офіційному вебсайті ВРП також розміщено інформацію про відсторонення суддів від здійснення правосуддя, про притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, реєстр повідомлень суддів про втручання в діяльність.

Кількість підписників офіційної сторінки ВРП у Facebook зросла до **21 000**, у Telegram – майже до **1150**, кількість переглядів матеріалів на YouTube-каналі ВРП на кінець року – **72 003**. Середня кількість переглядів офіційного вебсайту ВРП – близько **366 000** за рік.

**Начальник відділу
статистично-аналітичної роботи
секретаріату Вищої ради правосуддя**

Ірина МАЛІНОВСЬКА